

Vztah grafémů a barev u rodilých mluvčích češtiny

Posudek diplomové práce

Bakalářská práce Olgy Džupové se zabývá asociacemi mezi grafémy a barvami u českých mluvčích (synestetiků i nesynestetiků), tedy tématem, o němž toho dosud mnoho nevíme.

První část práce (kapitola 2) reflektuje odbornou literaturu věnovanou synestézii, a to včetně nejaktuálnějších prací z posledních dvou let, a jejím účelem je především základně seznámit dosud neobeznámeného čtenáře s problematikou synestézie a jejího výzkumu. Hlavní jádro práce pak spočívá v druhé a třetí části (kapitoly 3 a 4), které se zaměřují na vlastní výzkum, jenž vychází ze studie Julie Simnerové et al. z roku 2005.

Kol. Džupová výzkum Julie Simnerové et al. replikovala na češtině a došla přinejmenším ke třem skutečně zajímavým poznatkům:

1. Ukazuje se, že konzistence, jakožto hlavní definiční rys synestézie, je problematictější, než se dříve zdálo. Zdá se, že má smysl odlišit konzistenci krátkodobou a déledobou a že synestetik, který v rámci krátkého časového úseku asociuje barvy s jednotlivými grafémy konzistentně, nemusí být konzistentní v dalším časovém horizontu (v případě posuzované práce šlo cca o měsíc). Kol. Džupová zde otevřela otázku, která by se do budoucna mohla stát jedním z nejzásadnějších témat ve výzkumu synestézie vůbec.
2. Výsledky kol. Džupové a Julie Simnerové a jejího týmu nejsou zcela shodné. Významné je zejména zjištění, že asociace u českých nesynestetiků jsou ovlivněny vztahem mezi frekvencí grafémů a frekvencí barev v češtině, poněvadž Julia Simnerová et al. tvrdí ve svém výzkumu o anglicky mluvících nesynestetických pravý opak. Vystává otázka, proč tomu tak je.
3. Vůbec poprvé byla sestavena česká synestetická (a nesynestetická) abeceda.

Za největší slabinu práce se dá označit nízký počet synestetiků pro účely statistického vyhodnocení nasbíraných dat. Lze totiž například předpokládat, že pokud by vzorek byl větší, ukázaly by se jako statisticky významně preferované i další barvy. Tato slabina je však plně pochopitelná, jelikož shromáždit synestetiky ochotné ke spolupráci na výzkumu je věc velice náročná, a vzorek 35 jedinců je třeba usouvztažnit k zvyklostem v rámci srovnatelných výzkumů. V tomto srovnání práce kol. Džupové bez problémů ob stojí.

Vzhledem k tomu, že jsem byl s kol. Džupovou při provádění výzkumu a psaní práce ve velmi častém kontaktu a vše jsme pečlivě konzulovali, mám v tuto chvíli pouze jednu otázku, kterou jsem si uvědomil až při psaní tohoto posudku. Výsledky synestetiků a nesynestetiků byly počítány různými způsoby – v případě synestetiků se započítávaly pouze barvy, které byly konzistentní, v případě nesynestetiků i barvy, které konzistentní nebyly. Zajímalo by mě, proč tomu tak vlastně bylo a proč se u synestetiků nekonzistentní barvy nepočítaly. Pokud by to bylo možné, byl bych rád, kdyby kol. Džupová zkusila na vybraných grafémech, u nichž u synestetiků nebyla statisticky významně preferována žádná barva, ukázat, zda by odlišný způsob počítání nemohl znamenat zásadní změnu výsledků.

Práce je napsána čtenářsky přívětivě, z pravopisného a gramatického hlediska je v pořádku.

Celkově považuji bakalářskou práci kol. Džupové za velice nadstandardní a navrhuji ji hodnotit jako **výbornou**.

V Praze dne 27. srpna 2012

Mgr. Jan Chromý, Ph.D.